

**Міністерство освіти та науки України
Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
Східноукраїнський національний університет імені
Володимира Даля
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського
Запорізький інститут економіки та інноваційних
технологій
Кафедра романо-германської філології ЛНУ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
«ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ МОВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
ПРОСТОРІ»
(19 травня 2017, м. Полтава-Старобільськ)**

**Полтава-Старобільськ
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»**

2017

УДК 37.016: [811.11+811.13]

Рецензенти:

Дмитренко В.І. - доктор філологічних наук, професор кафедри української та світової літератур Криворізького державного педагогічного університету.

Моїсеєнко О.Ю. - доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та практики перекладу, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Кіщенко Ю.В. - кандидат педагогічних наук, доцент, Херсонський державний університет.

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонально-стилістичний потенціал романо-германських мов у європейському просторі» (19 травня 2017, м. Полтава-Старобільськ) / за заг. ред. Т.А. Кокнової ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Вип. 1. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2017. – 288 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонально-стилістичний потенціал романо-германських мов у європейському просторі».

Збірник розрахований насамперед на науковців та викладачів вищих навчальних закладів.

*Рекомендовано до друку вченою радою Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 11 від 26 травня 2017 року)*

© Колектив авторів, 2017
© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017

политическом дискурсе для характеристики общественно-политических событий в Украине

Ключевые слова: когнитивная метафора, метафорическая модель, медиадискурс, картина мира, фрейм.

Polina Chucha P. O., Kurik Yu. N. The role of the media discourse as a reflexion of national identity.

This article is an attempt to research of metaphors built on the basis of concepts belonging to social, anthropomorphic and other conceptual domains, and serve in the French political discourse to describe social and political events in Ukraine.

Key words: media discourse, metaforical model, frame, cognitive metaphore, world view.

УДК 81'373.612.2:82-1

Шехавцова С.О.

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИЧНИХ ОБРАЗІВ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ МАРИНИ ЦВЄТАЄВОЇ У ПЕРЕКЛАДАХ

Поезія має свої особливості і представляє велику складність для художнього перекладу. Основне концептуальне та естетичне навантаження в поезії безпосередньо пов'язано з національною лінгвістичною і лінгвокультурною своєрідністю оригінального тексту, мовною композицією, граматиною, лексикою, фонетичною стороною мови, культурним контекстом.

Розгляд та класифікація основних способів передачі художніх образів із мови оригіналу на мову перекладу здійснили такі провідні перекладознавці та лінгвісти: В. Богуславська, М. Борецький, Р. Зорівчак, В. Коптілов,

І. Корунець, Т. Некряч, В. Сдобников, I. Shambat, E. Feinstein, D. McDuff та ін. Однак, незважаючи на численні дослідження, проблема семантичного відтворення художнього образу в поезії в перекладі на іншу мову залишається актуальною й на сьогодні.

Мета статті полягає у дослідженні засобів відтворення метафоричних образів в поетичних творах Марини Цветаєвої в перекладі на англійську та українську мови.

Метафора є одним з найпоширеніших тропів і засобів відтворення художньо-образної мови. Треба зазначити, що у метафорі пряме тлумачення речей і явищ, вживання слів у їх автологічному значенні повинні бути замінені переносним.

Порівнюється предмет з якимось іншим з урахуванням ознак, що допомагають знайти спільну основу. Навіть віддалені властивості в знаходженні можливостей їх порівнянь синтезуються в складну органічну цілісність. Тут також присутня протидія елементів єдиної системи в їхній антиномічності – схожість у відмінному.

Отже, поетика, філософія, естетика, мистецтвознавство досліджують природу метафори в різних аспектах її функціонування, співставлення з асоціативним, художньо-образним мисленням та ін. Метафора вміщує в собі не тільки фізичний контекст пояснення явищ, вона побудована на тотожностях сторін та їхній несхожості.

У загальному літературознавчому контексті метафора є звичайним засобом для створення образності в поезиці за рахунок перенесення значення слова на об'єкт. І. Гальперін надає таке тлумачення поняттю метафора: „ ... a stylistic device when two different phenomena (things, events, ideas, actions) are simultaneously brought to mind by the imposition of some or all of the inherent properties of one object on the other which by nature is deprived of these properties. Such an imposition generally results when the creator of the metaphor

finds in the two corresponding objects certain features which to his eye have something in common” [2, с. 140].

Метафора – це перенесення значення слова на об’єкт, з яким він не співвідноситься. За допомогою перенесення значення слова на об’єкт звичайні слова та фрази набувають нового значення у новій мовній ситуації, як наслідок, виникає метафора [1, с. 97].

Зображення для мистецтва – це лише спосіб його зв'язку з реальним світом, природою, історією, етносом. Фактом художності воно стає саме тоді, коли вселяється в нього утворений людською фантазією (але не вузько утилітарною, безкрилою і збідненою в почуттях) поетичний світ свободи в асоціаціях, порівняннях, метафоричності, в іскрометності якої освітлюються безліч явищ, які до цього могли залишатись для нас внутрішньо відчуженими, непізнаними. В метафорі втілюється усвідомлена символіка і стисло закодована у певну форму поетична ідея.

*Что твоя душа мне встала
Поперек души.*

Why is it that your own soul
Stands across my soul.

*Сегодня таяло, сегодня
Я простояла у окна.
Взгляд отрезвленной, грудь свободней,
Опять умиротворена.*

Today was melting, and today
Before the window I did stand.
A sober look, a freer chest,
I'm satisfied just once again.

*Чем перламутровые лужи,
Где расплескался небосвод.*

*Than mother-of-the-pearl mud puddles
Where in full pleasure splashed the sky.*

Слід відзначити, що поезія Марини Цвєтаєвої вміщує достатньо велику кількість метафор, що складає основу відтворення художньої образності її творчості. Створення одного єдиного образу для Марини Цвєтаєвої було недостатньо, тому вона створила цілу низку художніх образів, використовуючи метафори для того, щоб ретельно обстежити образи в їх різноманітності.

Для поезії Марини Цвєтаєвої характерні певні тематики і ключові слова-образи, явища природи. Наприклад, *wind, moon, forest, fire, stars* тощо.

Ці явища природи (вітер, ліс, поле, зірки, луна, костер) постають як діючі особи у віршах Марини Цвєтаєвої. Ключові образи постають безпосередньо в процесі аналізу метафор. Виникає певний денотат, тобто образ предмету в уявленні людини, що формується на основі співвідношення метафор до певного часу позамовної дійсності.

Очевидно, денотативні численності допомагають створити Марині Цвєтаєвій її власну картину світу, дозволяють зрозуміти, яким чином бачила і сприймала те чи інше явище поет.

Нижче наведені приклади деяких денотативних численностей, що характеризують певні образні парадигми, в яких представлені семантично пов'язані ключові слова-образи. Такі образні слова у середині парадигми знаходяться у тісній взаємодії з образним словом. Метафоричний образ очей (*many eyes have risen and died out*), які порівнюються із зірками (*as stars rise often and go out again*):

*Всходили и гасли звезды,
Откуда такая нежность? –
Всходили и гасли очи*

У самых моих очей.

As stars rise often and go out again
(where does this tenderness come from?)
so many eyes have risen and died out
in front of these eyes of mine.

*Город во мгле засыпает,
Серп серебристый возник,
Звездами снег осыпает
Твой воротник.*

The city in darkness sleeps,
Silver sickle appears,
The falling snow scatters
Your collar with stars.

Отже, якщо вичленити порівняння, то метафора втрачає будь-який сенс. Також у Марини Цвєтаєвої досить поширено уособлення, тобто зв'язок із природою. Марина Цвєтаєва змушує думати та відчувати кожен рух через поняття. В цьому полягає затрудненість розуміння її поезії. Автор наводить в поезії неймовірні приклади метафор, що робить її поезію незрозумілою для деяких читачів. Наприклад,

*Кто создан из камня, кто создан из глины, -
А я серебрюсь и сверкаю!*

*Мне дело - измена, мне имя - Марина,
Я - брeнная пена морская.*

*Кто создан из глины, кто создан из плоти -
Тем гроб и надгробные плиты...*

Who's made of stone, who's made of mud,
And I'm made from silver and shine.

My act is betrayal, my name is Marina,
The fragile sea foam am I.

Who is made from mud, who is made from flesh -
There`s coffin and coffin plates..

Хто створений з брили, хто створений з глини,

А я, наче срібло, сіяю!

Я дбаю про зміни, зовуся Марина,

Я – тлінная піна морська.

Хто створений з глини, хто створений з плоті -

Тим гріб і надгробній плити... [5, с. 101-102].

Треба зазначити, що метафора не тільки має порівняння та переносне значення, іноді метафора вміщує також уособлення або поєднується з ним. Олюднюючи предмети та природу, розповідаючи про їх почуття, Марина Цвєтаєва, насамперед, прагне передати власні внутрішні почуття у той чи інший момент життя. Вона нібито бачить у природі співзвуччя своєму стану, своїм душевним почуванням та занепокоєнням. Наприклад,

Мне нравится, что можно быть смешной –

Распущенной – и не играть словами,

И не краснеть удушливой волной,

Слегка соприкоснувшись рукавами.

I like I can be funny and be free,

Be careless with words and never bother

To be betrayed by tide of blush when we

Brush with our sleeves when passing one another.

Таким чином, нами було зроблено дослідження семантики метафор в поезії Марини Цвєтаєвої. У зв'язку з особливістю мислення М. Цвєтаєвої зміст віршів досить складно зрозуміти. Значно в цьому допомагають асоціації та ключові слова-образи. Визначення ключових слів (явищ природи, стану душі) дозволяє зрозуміти образність, що створена поетесою у вірші та визначити семантику метафор Марини Цвєтаєвої.

Література

1. Галич О. А. Теорія літератури : підручник / за наук. ред. Олександра Галича. 4-те вид., стереотип. – К. : Либідь. 2008. – С. 96 – 103.

2. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка. English Stylistics : учеб. для студ. высш. уч. зав. / И. Р. Гальперин. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Либроком, 2010. – 336 с.
3. Дук П. О. Метафора та порівняння як засоби гумору / П. О. Дук [Електронний ресурс]. – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. – 2008. – Режим доступу до статті: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vdpu/Movozn/2008_14/article/17.pdf.
4. Цветаева М. И. Стихотворения, Позмы. Проза Владивосток. – 1990. – С. 752.
5. Цветаева Марина. Вибране. Вірші, поеми, драма У перекладах Валерії Богуславської. – К., 2002. – 157 с.
6. Diana L. Burgin. Marina Ivanovna Tsvetaeva. – Mode of access: <http://arlindo-correia.com/120304.html>.

Шехавцова С.О. Відтворення метафоричних образів у поетичних творах Марини Цветаєвої в перекладах.

У статті розглянуто проблему відтворення метафоричного образу поезії Марини Цветаєвої в перекладі на англійську та українську мови. Проблема зумовлена необхідністю вивчення аксіологічних аспектів художнього поетичного перекладу. Встановлено, що поетеса Марина Цветаєва використовувала метафору як засіб, який сприяє розумінню особливостей мислення М. Цветаєвої, розумінню змісту її віршів і художніх образів.

Ключові слова: метафоричний образ, порівняння, художні образи, символіка, поетична ідея.

Шехавцова С.А. Отображение метафорических образов в поэзии Марины Цветаевой в переводах.

В статье рассматривается проблема отображения метафорических образов в поэзии Марины Цветаевой в

переводе на англійський і український мови. Проблема обумовлена необхідністю вивчення аксіологічних аспектів художественного поетичного перекладу. Встановлено, що поетеса Марина Цветаєва використовувала метафору як спосіб, який сприяє розумінню особливостей ментальності М. Цветаєвої, розумінню змісту її віршів і художественних образів.

Ключевые слова: метафоричний образ, порівняння, художественні образи, символіка, поетична ідея.

Shekhavtsova S.O. The metaphoric images display in the poetry of Marina Tsvetaeva in translations.

The article deals with the problem of metaphoric images display in the poetry of Marina Tsvetaeva translated into English and Ukrainian languages. The problem is caused by the necessity of axiological aspects study of the art of poetic translation. It is established that the poet Marina Tsvetaeva used a metaphor as a way that contributes to the understanding of the mentality of Marina Tsvetaeva, understanding the content of her poems and artistic images.

Key words: metaphoric images, comparisons, artistic images, symbols, poetic idea.

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонально-стилістичний потенціал романо-германських мов у європейському просторі»

Наукове видання

Збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонально-стилістичний потенціал романо-германських мов у європейському просторі»

Редакційна колегія:

Савченко С.В., д-р пед. наук, професор, ректор (голова);
Шехавцова С.О., канд.пед.наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології;
Кокнова Т.А., канд.пед.наук, доцент кафедри романо-германської філології, (відпов. редактор);
Биндас О.М., канд.пед.наук, ст.викладач (відпов. секретар);
Савельєва Н.О., канд. філ. наук, доцент;
Шаповалова Л.В., канд. пед. наук, доцент;
Чуча П.О., канд.філ.наук, доцент;
Груненко Д.Ю., викладач;
Веремєєва М.В., викладач.

За заг. ред. канд.пед.наук, доцента, завідувача кафедри романо-германської філології
С.О. Шехавцової

Коректор – Т.А. Кокнова

Комп'ютерне макетування – Т.А. Кокнова, О.М. Биндас

Відповідальні за випуск:

Кокнова Т.А., канд.пед.наук, доцент кафедри романо-германської філології;

Здано до склад. 22.05.2017 р. Підп. до друку 26.05.2017 р.

Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 15,92. Наклад 39 прим. Зам. № 67.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Державного закладу

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. Тел./факс: (06461) 2-16-02.

e-mail: mail@luguniv.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.